

Make **THE** Difference

ความเหลื่อมล้ำของประเทศ:

การศึกษาและตลาดแรงงานตอบโจทย์อย่างไร?

Date: Sep 26, 2014

1. เป้าประสงค์ของงานศึกษากับโจทย์ที่ใหญ่: “ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย”
2. จุดเด่นของงานศึกษา
 - I. โจทย์ยากและไม่จบง่ายๆ
 - II. หน้าตาของความเหลื่อมล้ำที่มากกว่ารายได้
 - III. แยกความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นส่วนๆตามลักษณะ
3. การเชื่อมโยงที่หายไปและการพัฒนาในลำดับต่อไปของผลการศึกษา
 - I. หลักฐานทางสถิติ
 - II. การ identify ต้นตอของปัญหา
 - III. ตลาดแรงงาน ทำไม invisible hands ถึงไม่ทำงาน
4. คิดนอกกรอบ ออกนอกเรื่อง เรื่อง “ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย” ฯลฯ

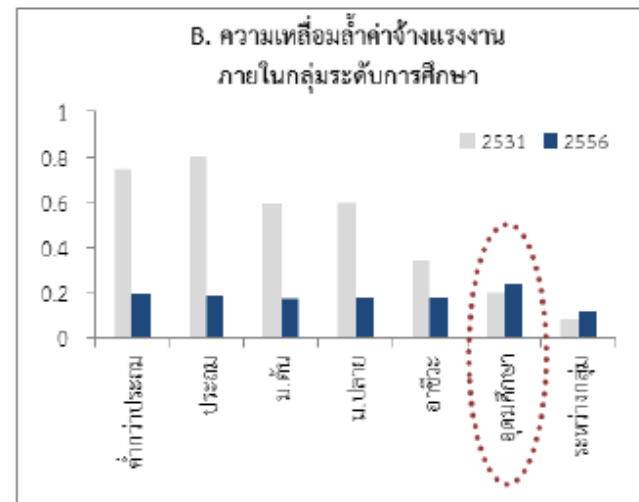
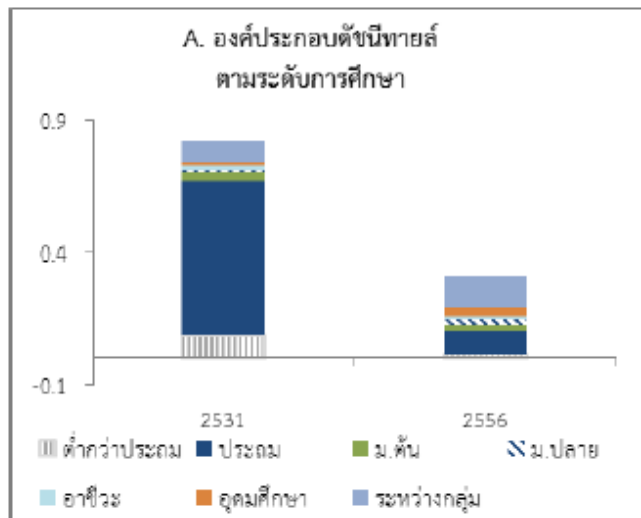
- งาน: “การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย”
- ชื่อ: “ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย:
การศึกษาและตลาดแรงงานตอบโจทยอย่างไร”
- จึงเป็นการมุ่งทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นจากระบบการศึกษาและตลาดแรงงานเป็นหลัก โดยเฉพาะในเรื่องความเหลื่อมล้ำของอัตราผลตอบแทนในตลาดแรงงานจากระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน
- ไม่ใช่โจทยความเหลื่อมล้ำแต่เพียงอย่างเดียว!

- จะไม่ใช่งานศึกษาแรกและไม่ใช่อันสุดท้าย เพราะเป็นโจทย์โลกแตกที่ต้องแก้ แต่ทฤษฎีและงานวิจัยเศรษฐศาสตร์สายหลักไม่ช่วยในการชี้แนวทาง
- ต้นตอของปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง จนนำไปสู่วาทกรรมทางการเมืองต่าง ๆ
 - “2 มาตรฐาน” “ไม่ได้รับความเป็นธรรม”
 - “ชนชั้นบน ชนชั้นล่าง”
 - “ไพร่-อำมาตย์”
 - “การโกงกิน” “คอร์รัปชัน”
 - “รวยสุดโต่ง กับ จนดักดาน”
- แม้ประเทศจะยกระดับการพัฒนาแล้ว การแก้ปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำจะไม่มีวันจบสิ้น
 - U.S. inequality. Stiglitz (2013) *Price of Inequality*.
 - World inequality. Piketty (2014) *Capital*.
- แต่ไม่มีผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ไขหรือดำเนินการแก้ปัญหาโดยตรง โดยเฉพาะในประเทศไทย ทำให้ปัญหามานปลายนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม

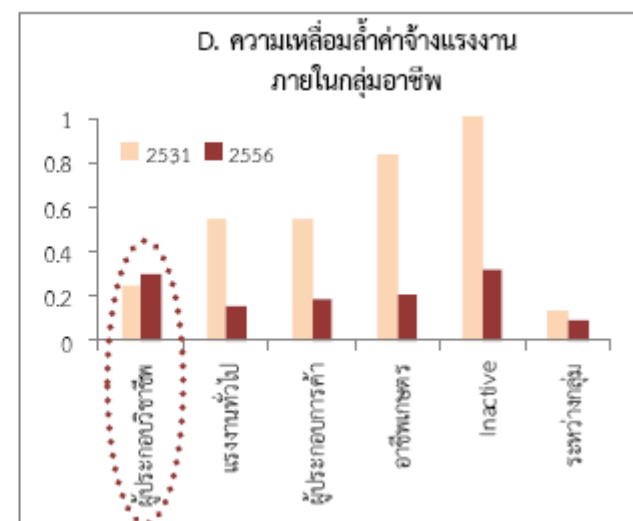
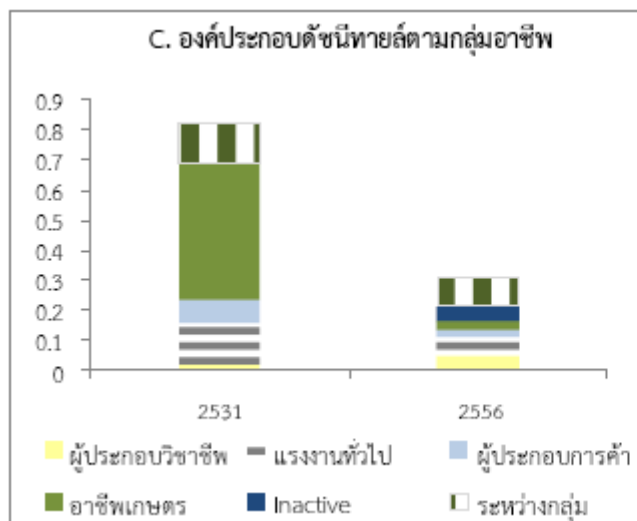
- ความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆที่พูดถึง (และการพยายามวัด)
 1. ด้านรายได้ (สัดส่วนของรายได้ และ Gini-coefficient)
 2. ด้านสินทรัพย์ทางการเงิน (เงินฝาก)
 3. ด้านหนี้สินครัวเรือน (หนี้ครัวเรือน ตามกลุ่มรายได้ – จนมากู้มาก รวยมากกู้ได้)
 4. ด้านการถือครองที่ดิน (การถือครองที่ดินที่มีโฉนด)
 5. ด้านการศึกษา (ระดับการศึกษาของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มรายได้)
 6. ด้านสาธารณสุข (ภาวะและงบประมาณระบบหลักประกันสุขภาพ)
 7. ด้านการคุ้มครองทางสังคมและแรงงาน (แรงงานในระบบและนอกระบบ)
 8. ด้านความยุติธรรม (ผลการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม)
 9. ด้านการเมือง (ยังไม่สามารถวัดได้)
- แม้จะสะท้อนปัญหาได้ไม่หมด แต่ก็แสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำว่ามีหลายด้าน
- อ่านเพิ่มเติมเรื่องความเหลื่อมล้ำได้จาก: สถิติ อาชวานันทกุล ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา (2554)

จุดเด่นของงานศึกษา: แยกความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นส่วน ๆ **TMB**

■ ด้านการศึกษา: จากอุดมศึกษา

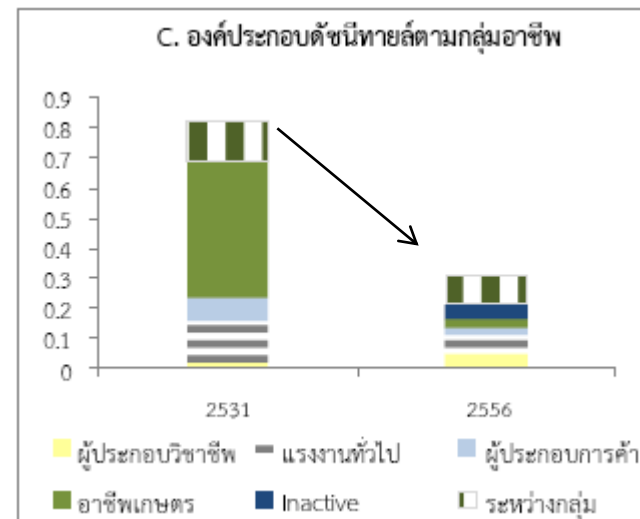
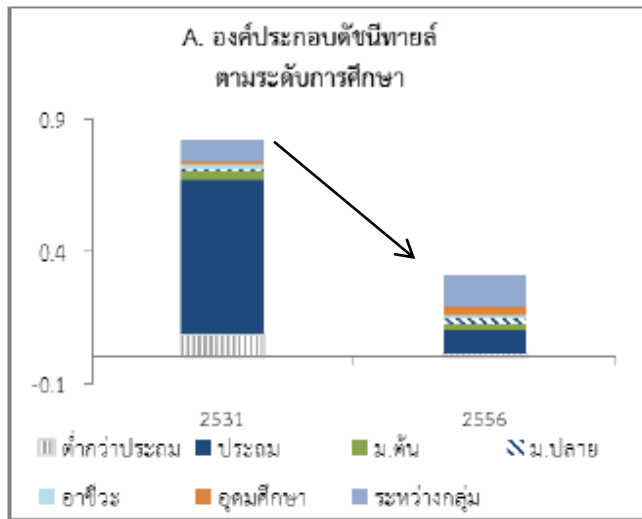

■ ด้านกลุ่มอาชีพ: จากกลุ่มวิชาชีพ

การเชื่อมโยงที่หายไป: ทำไมถึงเห็นไปที่ค่าจ้างที่ไม่เท่าเทียม?

- แม้จะแยกองค์ประกอบได้ แต่ดูเหมือนว่า ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้กลับดีขึ้นกว่าปี 2531 มาก

- ยังไม่ได้มีการพิสูจน์เชิงประจักษ์ทางสถิติหรือเศรษฐมิติ ว่าระดับการศึกษาหรือกลุ่มอาชีพเป็นต้นตอของความเหลื่อมล้ำทางรายได้จริง ทำให้อาจมองไม่สุดไปถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำ เช่น
 - ระบบสาธารณสุขของเด็กแรกเกิดและวัยก่อนเข้าเรียน คุณภาพการศึกษา การเข้าถึงทรัพยากรทางธรรมชาติและที่ดิน หรือการกระบวนที่เอื้อต่อการสะสมสินทรัพย์ที่เหมาะสม

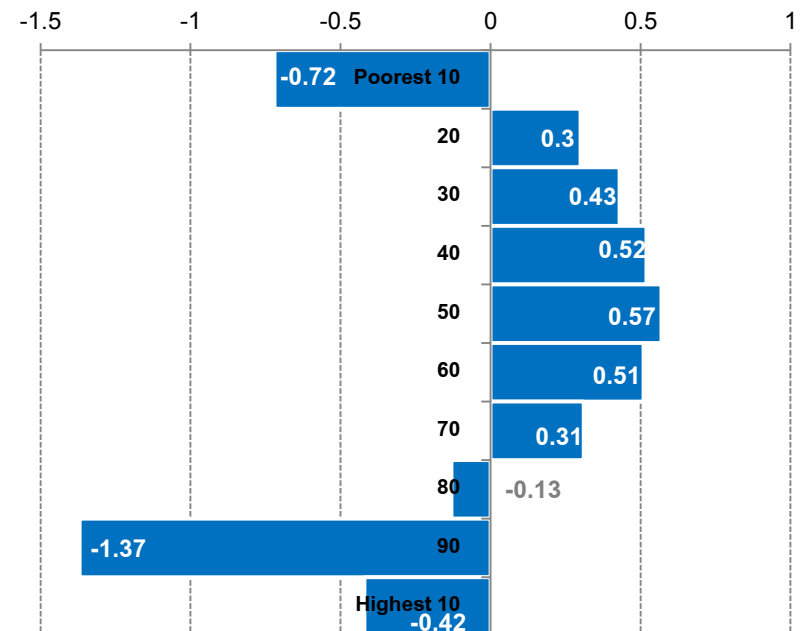
การเชื่อมโยงที่หายไป: ยังสะท้อนปัญหาด้านรายได้ไม่ชัด

■ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้มีปัญหาจริง แต่อาจไม่ใช่ด้านที่มีปัญหามากที่สุดที่งานศึกษาสะท้อนออกมา → Gini จะไม่ค่อย sensitive ต่อการเปลี่ยนแปลงตรงกลุ่มปลาย

ตารางที่ 1 : สัดส่วนรายได้ของประชากร จำแนกตามกลุ่มประชากร
ตามลำดับรายได้ (Decile by Income)

กลุ่มประชากร ตามระดับรายได้	สัดส่วนรายได้ของประชากร (ร้อยละ)					
	2531	2537	2543	2547	2552	2556
กลุ่ม 10% ที่1 (จนสุด)	1.78	1.59	1.50	1.75	1.62	1.06
กลุ่ม 10% ที่2	2.80	2.48	2.45	2.73	2.80	3.10
กลุ่ม 10% ที่3	3.60	3.25	3.22	3.56	3.66	4.03
กลุ่ม 10% ที่4	4.45	4.10	4.06	4.46	4.59	4.97
กลุ่ม 10% ที่5	5.50	5.17	5.09	5.55	5.65	6.07
กลุ่ม 10% ที่6	6.89	6.51	6.42	6.90	7.01	7.40
กลุ่ม 10% ที่7	8.84	8.39	8.37	8.73	8.84	9.15
กลุ่ม 10% ที่8	11.78	11.29	11.48	11.61	11.43	11.65
กลุ่ม 10% ที่9	17.14	16.50	17.06	16.41	15.95	15.77
กลุ่ม 10% ที่10(รวยสุด)	37.23	40.72	40.36	38.30	38.44	36.81
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
สัดส่วนกลุ่มที่10/ กลุ่มที่1 (เท่า)	20.91	25.62	26.82	21.93	23.76	34.85

การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนรายได้
ตามกลุ่มประชากรตามลำดับรายได้

■ ความแตกต่างของสัดส่วนรายได้ อยู่ที่ 34.9 เท่า สูงขึ้นจากปี 2531 ที่ 20.9 เท่า

- เมื่อปรับเงินเพ้อออก จะได้สัดส่วนค่อนข้างคงที่ๆ 20-21 เท่า (Sethaput & TFF (2014)).

- “คนไทยร้อยละ 42 บอกว่าคนจนนั้นจนเพราะเกิดมาจน ร้อยละ 57 บอกว่าคนรวยนั้นรวยเพราะเกิดมารวย นั่นคือ เห็นว่าความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องของธรรมชาติไม่เข้าข้างหรืออาจจะเลยเถิดไปถึงเรื่องบุญกรรมแต่ชาติปางก่อน”

ดร. วรวรรณ ชานูด้วยวิทย์ (TDRI)

- จากการศึกษาของ ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล (2556) ครั้วเรือนมีความสามารถในการเลื่อนชั้นรายได้ (income mobility) ค่อนข้างน้อย

ปี 2548	รายได้ประจำของครัวเรือนในปี 2555				
	Q 1	Q 2	Q 3	Q 4	Q 5
Quintile 1	0.52	0.21	0.16	0.07	0.05
Quintile 2	0.21	0.34	0.27	0.12	0.06
Quintile 3	0.11	0.24	0.30	0.24	0.12
Quintile 4	0.09	0.14	0.21	0.35	0.21
Quintile 5	0.06	0.07	0.09	0.21	0.57

พบว่าตัวเลขใกล้เคียงกับ Long-range transition matrix ของสหรัฐ และใกล้เคียงกับ Short-range transition matrix ของประเทศในยุโรป

การเชื่อมโยงที่หายไป: รายได้เป็นแค่ส่วนหนึ่งของความเหลื่อมล้ำ **TMB**

- จากการศึกษาของมูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษาเรื่อง “8 ข้อเท็จจริงความเหลื่อมล้ำในไทย”

- ปัญหาการกระจายรายได้ของไทยมีปัญหา แต่เป็นแค่ส่วนหนึ่งของความเหลื่อมล้ำ และอาจไม่ใช่ส่วนที่แย่ที่สุด
- ปัญหาอาจอยู่ที่ **โอกาส** ที่ไม่เท่าเทียมกัน และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเป็นผลลัพธ์

- การศึกษาไทยยังไม่สร้าง human capital ที่ไม่ตรงตามความต้องการของภาคเอกชน
 - ทำให้มีปัญหาในการ training และการรับเข้าทำงานเยอะ
 - ให้น้ำหนักบางสถาบันการศึกษามากกว่า เนื่องจากไม่มั่นใจในทักษะ
 - เน้นการสร้างทักษะตาม value ของสังคม มากกว่าความต้องการในตลาดแรงงาน
- ขาดแคลนแรงงานกลุ่มอาชีวะ
 - มีแรงงานในภาคการเกษตรมาก แต่มีประสิทธิภาพไม่สูง
 - การย้ายงานออกจากภาคการเกษตร เข้าสู่ส่วนอื่นๆ เหมือนจะหยุดลงเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ทำไม?
- ยังไม่มีทิศทางที่ชัดเจนว่าในอนาคต ประเทศไทย จะ specialize ด้านอะไร และจะเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมหลักอะไรบ้าง
 - Mixed signal ระหว่างนักลงทุน นักธุรกิจ แรงงาน และการวางแผนการศึกษา

- ความเหลื่อมล้ำมักจะพัฒนามาจากประเด็นเล็กๆ ตั้งแต่อ่อนวัย และค่อยๆ สะสมไปเรื่อยๆ (snowball effect) จึงควรมีการดูความเหลื่อมล้ำทั้ง life-time ของประชาชน หรือ มองความเหลื่อมล้ำแบบองค์รวม ไม่แยกเป็นส่วนๆ

- ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาของทุกกลุ่มรายได้ ทุกชนชั้น ทุกวิชาชีพ ไม่ใช่แค่แก้ปัญหาให้คนจน → พื้นฐานหลักของความขัดแย้งทางการเมืองที่ผ่านมา
 - เอกชนตระหนักถึงปัญหาและเริ่มพยายามหาทางออกในบางส่วน
 - โครงการ 1 ไร่ 1 แสน เพื่อเกษตรกรรายย่อย
 - ร่วมมือสร้างระบบอาชีพะแบบเยอรมัน → real-life training & education
 - Corporate university → สร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย
 - CSR โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนโรงเรียนต้นแบบและการศึกษา
- เรื่องนี้ ไม่จบ: ปัญหาความเหลื่อมล้ำมีในประเทศทุกระดับการพัฒนา แต่ไม่มีเจ้าภาพในการแก้ปัญหา ทำให้ปัญหามักจะแย่งลงเรื่อย ๆ และกลายเป็นประเด็นการเมือง
 - สภาพัฒน์ฯสามารถเติมเต็มบทบาทนี้ได้ เพื่อแก้ปัญหาให้กับประเทศ
 - ควรตั้งเป้าหมายการลดความเหลื่อมล้ำให้ชัดเจน (development goals) และติดตามประเมินผลต่อเนื่อง เช่น ต้องลดส่วนต่างของสัดส่วนรายได้ลงให้เหลือ 15 เท่า หรือเพิ่มการถือครองที่ดินชุมชนขนาดเล็กให้ครอบคลุม 5% ของที่ดินทั้งหมด ภายในปี 2565 เป็นต้น
 - สามารถสร้างภาคีเครือข่ายลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อทำงานโดยมีเป้าหมายเดียวกัน

- กอบศักดิ์ ภูตระกูล, 2556, **คุณภาพของการเจริญเติบโตจากมิติของการกระจายรายได้**, รายงานนำเสนอในงานสัมมนาวิชาการประจำปี 2556 ภายใต้หัวข้อ **การวางรากฐานสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนของเศรษฐกิจไทย**, ธนาคารแห่งประเทศไทย
- มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา, 2557, **8 ข้อเท็จจริง ความเหลื่อมล้ำในไทย**, ซีรีส์งานศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำ, Policy Watch เมษายน 2557
- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์, 2553, **ความเหลื่อมล้ำที่จับต้องได้**, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, Online at <http://tdri.or.th/tdri-insight/inequality-worawan/>
- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์, 2557, **ความเหลื่อมล้ำ ภาค 2**, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, Online at <http://tdri.or.th/tdri-insight/inequality-worawan-2/>
- สถฤณี อาชวานันทกุล, 2554, **ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา**, สำนักงานปฏิรูป (สปร.)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557, **การพัฒนาค้นเพื่ออนาคตประเทศไทย (บทที่ 5: ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย: การศึกษาและตลาดแรงงานตอบโต้ภัยอย่างไร)**, เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2557
- Piketty, Thomas, 2014, **Capital in the 21st Century**, Belknap Press.
- Stiglitz, Joseph E., 2012, **Price of Inequality: How's Today's Divided Society Endangers Our Future**, W.W. Norton

Thank you

This document is issued by TMB Analytics, a division of TMB Bank PCL. All analyses are based on information available to the public. Although the information contained herein is believed to be reliable, TMB makes no guarantee to its accuracy and completeness. TMB may have issued, and may in the future issue, other reports that are inconsistent with, and reach different conclusions from, the information presented in this report. Opinions or predictions expressed herein reflect the authors' views, not that of TMB, as of date of the analysis and are subject to change without notice. TMB shall not be responsible for the use of contents and its implication.
